

The Message of Hanukkah: 8 and not 7, 8 and not 9

שבת כא ע"א

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

כתר שם טוב, כרך ב', עמוד תקכד

כל רבותינו הראשונים שאלו מפני מה קבעו שמנה ימי חנוכה הלא לא היה הנס כי אם שבעה ימים.

והרואה בס' השאלות דר"א גאון (בפ' וישלח) שם הגאון גורס ולא היה בו להדליק אפילו יום אחד, ובוזה מתורץ יפה קושייתו, אמנם במגילת אנטוויכוס (פ' ס"ז) כתוב והיה בה כשיעור הדלקת יום אחד.

בית יוסף או"ח תרע

והטעם שהוצרכו להדליק שמנה ימים מאותו פך מפני שכל ישראל היו בחזקת טמאי מתים ואי אפשר להתקין שמן טהור עד שיעברו עליהם שבעה ימים מיום טומאתם ויום אחד לכתישת הזיתים ותיקונם להוציא מהם שמן טהור והר"ן (שם) כתב שהיה להם שמן טהור רחוק ארבעה ימים והוצרכו שמנה ימים בין הליכה וחזרה:

אבודרהם דמ"ג ע"ד:

והטעם שהיה הנס שמונה ימים מפני שהשמנים היו באים מחלקו של אשר שנאמר (דברים לג כד) וטובל בשמן רגלו ומקום היה בחלקו שנקרא תקוע שממנו מביאים השמנים ומשם עד ירושלים מהלך שמונה בין הליכה לחזרה. והכא איתא בירושלמי.

בית יוסף או"ח תרע

ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה:

כתר שם טוב, כרך ב', עמוד תקטז-תקיז

מה טעם תלו קדמוננו נס החנוכה על השמן, ולא על נצחון המכביים.

טעם שהעמידו הנס על פך השמן ולא על נצחון מלחמותם משום שלא לעורר קנאת הגויים עלינו, וטעם שני ליסד הנס בענין קדושה וטהרה, ולא על הריגות וטביחות.

Book of the Maccabees 1 1:11–14:

In those days went there out of Israel wicked men, who persuaded many, saying, Let us go and make a covenant with the heathen that are round about us. for since we departed from them we have had much sorrow. So this device pleased them well. Then certain of the people were so forward herein, that they went to the king, who gave them licence to do after the ordinances of the heathen. Whereupon they built a place of exercise at Jerusalem according to the customs of the heathen.

שבת כא ע"א

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו.

The Book of the Maccabees 1 4:52–56:

Now on the five and twentieth day of the ninth month, which is called the month Chislev, in the hundred forty and eighth year, they rose up betimes in the morning. And offered sacrifice according to the law upon the new altar of burnt offerings, which they had made. Look, at what time and what day the heathen had profaned it, even in that was it dedicated with songs, and lutes, and harps, and cymbals. Then all the people fell upon their faces, worshipping and praising the God of heaven, who had given them good success. And so they kept the dedication of the altar eight days and offered burnt offerings with gladness, and sacrificed the sacrifice of deliverance and praise.

The Book of the Maccabees 2 10:5–6:

Now upon the same day that the strangers profaned the temple, on the very same day it was cleansed again, even the five and twentieth day of the same month, which is Casleu. And they kept the eight days with gladness, as in the feast of the tabernacles, remembering that not long afore they had held the feast of the tabernacles, when as they wandered in the mountains and dens like beasts.

אבודרהם דמ"ג ע"ד:

וכתב בעל העתים למה אין עושים תשעה ימי חנוכה מספק כמו שאנו עושים בחג הסוכות תשעה ימים. תשיעי ספק שמיני. ותירץ מפני שחג הסוכות מן התורה והחמירו רז"ל על ספקו לפי שאין אנו קובעין עתה על פי הראייה אבל חנוכה שהיא מדבריהם הם אמרו לעשות שמונה ימי חנוכה והם אמרו חשבון המולדות ע"כ, חדוש.

כתר שם טוב, כרך ב', עמוד תקכא

טעם שלא נהגו לעשות תשעה ימי חנוכה מספק כמו שאנו עושים בחגים.

טעם שלא נהגו לעשות תשעה ימי חנוכה מספק כתב בעל העתים מפני שחג הסוכות מן התורה והחמירו רז"ל על ספקו לפי שאין אנחנו קובעים עתה עפ"י הראייה, אבל חנוכה שהוא מדבריהם הם אמרו לעשות ח' ימי חנוכה והם אמרו חשבון המולדות (אבודרהם שם) ולפע"ד אפ"ל משום שרצו להודיע במספר ח' נרות שרצו האויבים לבטל מהם מצות מילה שהיא בשמינית.

Book of the Maccabees 1 1:15

And made themselves uncircumcised, and forsook the holy covenant, and joined themselves to the heathen, and were sold to do mischief.